שמונה שרצים פרק ארבעה עשר שבת קיא.

מסורת הש"ס

א) [מנחות נו: ע"פ כתובות נב:], ב) ניסין פ. ג) יומא פה: ניסין מג. קדושין נה. ד) ביצה יח: ע"פ כת. ה) [ני' הערוך יגמא], ו) [ני' תוס' נקמן קלה: ד"ה ולוין], ז) נקמן קמא. כ"מ קינ: ח) [לעיל מז. יח"ג], ט) ביצה יח:. י) סה ותענית יג:, כ) כתובות כה. ע"פ כתיבות ז. ע"פ. ל) [ני' הערוך משוכריא], מ) [מנחות נה:], נ) [לף סה:], ס) [נרתסיה ח], ע) כמ"ש ליתה עוד לנכ. פ) [ביצה יח.].

תורה אור השלם

1 לא תֹאפֶה חָמֵץ חֵלֶב זִבְחִי עִם־חָמֵץ אַתָּה מֹאשֵׁי קֹדֶשׁים הוּא כַּחֲטֹאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ב י

2 כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לֵיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה: ויקרא ב יא

3 וְמַעוֹר וְכֹתֹנֶת וְנָתוֹן וְכָרוֹת לֹא תַקְרִיבוּ לַיהוָה וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: ויקרא כב כז

4 וַיְבָרֵךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ:

בראשית א כח

5 כִּתְמוּץ לְשֹׁנָם וְכִעְשֵׁן לְעֵינָים כֵּן הֶעָצֵל לְשֹׁלְחָיו: משלי י כו

הגהות הב"ח

(א) במשנה לא יסוך בהן יין: (ב) יומ' ד"ה לא ס"ע ומי' תמ"ע דמסיק ליה מעילה: (ג) ד"ה ולא יכו על הכו דיעלת מיטמיש כמיה:

רבינו חננאל

החרוש בשביו לא יגמע בהן את החומץ. אינו והא חביא לא יגמע ויפלוט אבל מגמע ובולע. ומשני אביי כי הנן נמי מתניתין לא יגמע ויפלוט הנן. רבא אמר אפילו תימא מגמע ובולע, והא דתניא שרי לפני טבול, כלומר קודם אכילה שרי, מתניתין דאסר לגמע ולבלוע לאחר [טיבול] והוא לאחר אכילה. ומאי דטיבול לשון אכילה הוא. דתנן דבריאי לפניו מטביל בחזרת עד שמגיע לפרפרת הפת. וחזר אבל מטבל במיני תרגימא, ר' יצחק מטבל בירק. תניא נמי הכי השמש מטבל בבני מעים, וטעמא מאי שהחומץ קודם אכילה אינו מרפא אבל לאחר אכילה מרפא. ומפורש בחלמוד א"י מודים חכמים לר' במגמע חומץ של תרומה אחר טיבולו שמשלם קרן וחומש, שהחומץ מיישב את הנפש. ודברי ר' (וחכמים) מפורשין בזיה"כ. ואקשינן לרבא והא מדלפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי, דשמעינן ליה לרבא דאית ליה דאיל, דגרסינן ב"ש פרק (ב"ן) דתנן מטבילין כלים מלפני השבת, כ"ע מיתה כלים בשבת לא מ"ט, וכל חד אמר טעמא. רבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי. ואקשינן אי הכי אדם נמי. ושנינן אדם נראה כמיקר. ומהודינן ביומות הנשמים ובמים הדעים ג"כ אית ליה אנפא שלא נראה כמתקן כלום. ואקשינן תתינה בשבת, ביזה"כ מי שרי בתחיצה דאמרת נראה מיקר. אמר רבא הואיל הראשתרי טבילה בשבת אשתרי נמי ביזה"כ. הכא נמי לימא רבא הואיל ולפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי. וקמה קשיא זו על רבא. ושנינן הדר ביה רבא ואמר בין לפני טיבול בין לאחר טיבול שרי, ומוקים לה למתניתין כראבי דאמר לא יגמע ויפלוט תנן אבל לגמע ולבלוע שרי. ואקשינן ממאי דקן]ראי דטיבול הדר ביה, דילמא מטבילה דיזה"כ הדר ביה דתנן בין בט' באב בין ביזה"כ. אלמא אמרינן הואיל והתורה טבילה בשבת התורה נמי ביזה"כ. וכך פירשנו שמועה בין ביום טוב. התרוש (בשביו) [במתניו] לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא שמן ולא שמן ורדים בו'. שמעינן מינה דבני מלכים דרגילי בסיכת שמן ובחול. לא מסי לה בשבת. והוא חשוב להן [כמר שמן דת לשאר בני אדם ולפיכך מותר. אבל מי שאין דרכו לסוך בחול שמן ורד, והן שאר בני אדם] לסיכך בשבת אסור. הלכך בני מלכים דשכיח להו ודגילי ביה לא מסי להו ושרי. אבל שאר בני אדם דלא שכיח להו ולא דגילי ביה מסי לסיכך אסור. [ור'] שמעון אומר כל ישראל בני מלכים. כלומר כל ישראל מותרין בשמן ורד. ואיקשינן דרבי שמעון

עין משפט נר מצוה

ם א מיי' פ"ב מהלכות מעשה קרבנות הלי' יד סמג לאוין של:

מא ב מיי' פט"ו מהלי' מ"ב הלכה (טו) ר' סמג לאוין קנ עוש"ע יו"ד סי' ה סעיף יח:

מב ג מיי' שם הלכה יא עוש"ע שם סעיף יב:

מג ד מיי' פכ"ח מהלי' שבת הלכה כג סמג לאוין קיח עוש"ע א"ח סי' שמ סעיף ח:

מד ה מיי' שם הלכה כד סמג שם סעיף יב:

מה ו עוש"ע שם סי' שכ סעיף יח:

לעזי רש"י

דישלצי"ר. לחלוץ.

מוסף רש"י

במחמין אחר מחמין. כלומר כל המתרעים בחימוץ, כגון עוקר אחר כלים ומעיפה אחר עוקר מין חיטין (מנחות נו:), במסרס אחר מסרס. אפילו בנהמת מולין, דכתיב (ויקרא כג) ומלכלים לא תעשו, ואם כח אחד וכחת הכלים וכעיקן מלרגן כנים ונא אחר ומתקן לגמרי, חייב גם הוא (מנחות שם וכעי"ז בכתובות לג:). **אם על כורח.** שמעינן תלגין (מנחות שם). **חייב.** דכתיב כתריב ומלכלים לא תעשו (בכתובות שם). **על נותן.** לגמרי (מנחות שם) שיתקנו ומתקליבו (בכתובות שם). **על שניהם הוא אומר.** דלשה נמי מיפקדה אמריב ובכיב (ביכורים מג ובעי"ז קדושין כה:). **לא יגמע בהן את החומץ.** לרפואה, דכל רפואה בשבת גזר בה רבנן משום שחיקת שמחמין שבא מלאכת קיתון (ביצה יח: ועי"ש כא:). כיצא בלילה שבנה (ע"ז שם). בני מלכים בכיר. בשבת ולא גזר משום שחיקת שמחמין (לקמן קכה:). שכן דרכן לסוך בחול. כגון שום מכה. הלכך כי איכא מכה נמי לא מוכחא מילתא דלרפואה עביד דלגזרני רבנן משום שחיקת שמחמין (ב"מ קיג. ובעי"ז לקמן קכה:). **כאן לפני טיבול.** קודם אכילה מגמע ומבלע דלא מוכחא מילתא דלרפואה. דקבריי מומחי מהני ליה לאכילה. **כאן לאחר טיבול.** מגמע ומבלע דלא מוכחא מילתא דלרפואה. דקבריי מומחי מהני ליה לאכילה. **לאחר אכילה.** דמומחי מילתא דלאו מומחי כמי לתעשם אלא משום רפואה (שם). **הדר ביה רבא מהדר.** דמומחי ישנייה בחרי, ואם זו דטבילה לאחר ליה הואיל אמר לאחר חזרה (שם). **דלמא מההיא הדר ביה.** דטבילה דיזה"כ, וכל מומחי אמר בלתחרוגה (שם). **לא ס"ד.** למיסר טבילה ביזה"כ (שם). **כל חייבי טבילות.** נדה ומלאת יום (חגיגה יג:). **בין בט' באב בין ביזה"כ.** ואע"פ שאסורין בטבילה (ביצה שם). **מטובריא דנזייתא.** נהר של מנים שבוכרכן מכיוניתה נעורת של סמתן ומעלנתן כדי שתסתום הנקב יפה (בכורות כה.). **לו:** קחיתת נקב ניצים שמילאתן הסכר דכן הנקב ומחמתן מיחו בכלאי כנדים (בכורות ז:).

רב נסים גאון

והאמר ר' יוחנן הן הן החזירוני לנערותי. עיקר דילה בסמכת ביטון בפרק מי שאחזו קרדקיקים (דף כו) אמר אביי מי שאינו בקי בדרך ארץ ליתי תלתא בביזי קרטמי דחזיי ופרוקינהו ונישלוק כל יומא הדא מיניהו ונימוזג בחמרא ונישתי. אמר ר' יוחנן הן הן החזירוני לנערותי. ולדי יוחנן כן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר וירבך אותם אלהים. במשנת יבמות (דף קיא) בפרק פרק הבא על יבמתו.

סליק **פרק ח' שרצים**

הכל מודים. תע"פ שנתלקו בנכור שמחזו דס מי מקיחין לו מין מקיחין דהוי מטיל מוס בבעל מוס ואיכא למאן דאמרי להקיזו ולעשות בו מוס מודין הס במחמץ מנחה אחר ממחמץ שכל עשיותיה של מנחה נתחברו בחימוץ: **דכתיב לא תאפה חמץ לא תעשה חמץ.** אפייה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה וחייבין עליה בפני עצמה כו' (ה) והכל מודים שאם לשה הראשון בחימוץ וכא השני וערבה בחימוץ והשליש אפאה כולם חייבין: **כורס.** שאינו נותקן לגמרי אלא חותכן ותלויין בכיס: **אלא בזקן.** שסמך מלידה: **והא אמר ר' יוחנן.** בפרק מי שחמצו במסכת גיטין: **כן הן החזירוני לנערותי.** הרפואות המעורות שם למי שאינו בריא בתשמיש ואמר ר' יוחנן לאחר שזקנתי החזירוני אותן רפואות לנעורותי לתשמיש אלמא זקן מוליד: **אלא כאשה.** שאינה מצוה בפריה ורביה כדאמרי' בימות (ו) פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה (ז) אים דרכו לכנס ואין דרכה של אשה לכנס: **מתני' מעכל דדרכו.** מאכלו ופתו בחומץ: **לא יסוך בהן יין וחומץ.** דאין אדם סך אותו אלא לרפואה: **אכל לא שמן וורד.** לפי שדמיו יקרין ואינו מצוי ומוכחא מילתא דלרפואה עביד: **שכן דרכן לסוך בחול.** אלא מכה: **גמ' קיוהא.** יין שלא נתבשל כל צרכו בענביו קשה לשתיה: **ליכא מכה מרפי.** לומת הכשר והשיעים נרפיש רחוקין זה מזה דשיילינ"ר מתחלתה: **לא יגמע ויפולט.** דמוכח דלרפואה היא: **לפני טיבול.** לפני אכילה מותר שדרכן היה לטבול בחומץ בכל יום והרואה אומר זהו טיבולו ולאחר טיבול אסור הכל יודעין שכבר סעד וטבל כל צרכו: **ונימא מדלפני טיבול שרי כו'.** דאין לך שאסור למלקות השבת ומותר למלקות דהא שמעינן לרבא בפרק י"ט במסכת ביצה [יח.] דאמר גבי טבילה הואיל בכי הא גוונא דקתני התם [יח:] דאין מטבילין כלים בשבת ואדם טובל ואמרינן כלים מ"ט לא אמר רבא מפני שגרמה בחתקן כלי אבל אדם שגרמה בחמרי ואמרי' תינח בשבת דשריא דאיכה ביזה"כ דאסור דאמרי' דטבול כל יודעין דטובל הוא ומתקן עצמו מאי איכא למימר הא איכא למיגזר אטו מתקן עור לבי (ח) ואמר רבא איכא מידי דאיסור שבת דבשבת ליתסרי וביזה"כ ליתסר והואיל ובשבת לא הוה למיסריה ביזה"כ נמי לא גזור עליה: **הכא גרסי' הדר ביה רבא מהא.** דקודם טיבול ומוקי מתניתין במגמע ופולט כאביי חז נאמרה תחלה והדר ביה: **דילמא מההיא הדר ביה.** וסבר דביום הכפורים אסור לטבול ולא אמרינן הואיל והכיא איתמר בריש: **למימרא דרב.** בקולי (נ"א בכולי) שבת שבירא ליה כר' שמעון והא אמר כו': **הא מטובריא.** נגד טוכרין בנכרא מנית של חרס מפני שאין הנקב שוה: אסור

להביא נותנ אחר בורת בו'. פירש"י דכורת הייכו שכורת בלים ממקום מיכורן ועדיין הס בכים ונותנ הוי שנותנן מן הכים ומשליכן לאחר קשה לר"י דבפרק על אלו מומין (בכורות דף לט:) קתמר דנתוק וכרות לא הוי מום בגלוי דהא אימנהו פי' אימנהו בכיסם ונראה לר"י דכרות הוי שלא נכרתו לגמרי ונתוק הייכו שנתנקו לגמרי אלא שהם בכים. **אלא** בזקן. הכא לא שייך למיסר מחמץ מסרס דזקנה לאו סירוס היא: **בזקנה** ובעקרה. בתשה נמי לא שייך בה מסרס אחר מסרס דאין שייך בה סירוס: **בי** תנן נמי מתניתין במגמע ופולט תנן. וסיפא דקתני אבל מטבל הוא כדרכו ה"ה דה"מ למיתני במגמע ובולע אלא אורחא דמילתא נקט: **לא** ס"ד דתניא כל חייבי טבילות טובלין בדרכן. תימה מנא לן דמהא הדר ביה דילמא מעשה דמפרש התם (ט) דאין מטבילין בשבת משום דמיחזי כמתקן כלי ויפרש דאסור לטבול משום גזירה שמא יעבירנו ד' אמות ברה"ר או בשאר טעמי דמפרש התם והני טעמי לא שייכי בחדם הלכך מותר ביום"כ בלא טעמא דהואיל דלכולהו אמורמי לא פריך התם ביום"כ ליתסר אלא לרבא ואומר ר"י דלא מסתבר להפוכי תרי מילי משום חדא דתרי מילי ניכו חדא מטעם דנראה כמתקן וחדא הא מילתא דאית ליה הואיל ולהכי נימא ליה טפי למימר דהדר מהן דהכא ויהיו שני דבריו קיימים וא"ת וטוקי הך בריתא דטובלין בדרכן כמ"ד בטבילה בזמנה מצוה ורבא כמ"ד לאו מצוה וי"ל משום דטבילה בזמנה מצוה לא הוה שרינן איסור תיקוני מנא ובפרק כל מתני הקדש (לקמן דף קמא.) משמע דאפי' למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה הוא טובלין בדרכן כל חייבי טבילות דתניא התם ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה אינו צריך לטבול משמע דאי בעי טביל אע"ג דסבירא (כ) טבילה בזמנה לאו מצוה וא"ת דתניא בפרק בתרא דיומא (פח.) הזב והזבה וטבול נדה וטמא מת טובלין ביום"כ טמא מת היכי טביל ומה תועלת לו אותה טבילה הא אין טבילה בלא הזאה והזאה לא יהא יום"כ כי היכי דלא דחיא שבת כדאמרינן בספסים פרק אלו דברים (דף סט.) וליכא למימר שתועיל לו טבילה לענין שיוכל להזות לאחר דהא תנן בסוף מסכת פרה דהוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום משמע שצריך להזות ביום שבטל וי"ל דלעולם אין צריך לטבול ביום הזאה והתם קמ"ל דיכול לטבול בלילה אע"ג דטבילה היא כתחלת הזאה דאין הזאה בלא טבילה והזאה ביום היא ח"ג התם איירי בטבילה דלאחר הזאה כדאמר בספרא הקדים טבילה להזאה לא עשה ולא כלום משמע דאיכא נמי טבילה לאחר הזאה:

טובלין בדרכן בין בט' באב בין ב'. בפ"ק דתענית (דף יג.) פליג עליה ר' מנינא סגן הכהנים ואמר כדי הוא בית אלהינו לאבד עליו טבילה אחת בשנה והלכתא כוותיה כדאמר בירושלמי: **למימרא** דרב בר"ש ס"ל. פי' נקונטו' למימרא דרב בכולי שבת כר' שמעון שבירא ליה ולי נראה דאם כן הוה ליה לאקשויי מכרכי דזוזי דרב אסר בפרק קמא (דף יט:) וכמה אמוראין דמתלגין באיסורי שבת כדאמר בפרק מפנין (לקמן קכח.) במוקלה לאכילה אסור לה כר' יהודה במוקלה לטלטול כו' ונראה לר"ת דמשמע ליה דטעמא דר' שמעון במתני' משום דשרי דבר שאין מתכוין וא"ק אסר ליה אפי' לתענוג משום דזימנין לרפואה קעביד ואסר בעלמא דבר שאין מתכוין ור"ש דמקיל בעלמא קשרי נמי הכא בשאין מתכוין לרפואה והשתא אמי שפיר: **הא מטובריא דנזייתא אסור להדוקה ביומא טבא.** פי' סתימת גיגית של שכר אסור להדוקה משום סחיטה כדפירש בקונטרס וכן פירש ר"מ אף על גב דלא אשכחן דהוה חיישי לסחיטה אלא גבי מים כדאמר בפרק ואלו קשרים (לקמן דף קיג:) גבי היה מהלך בשבת ופגע באמת המים דאמר לנחות במיא אתי לידי סחיטה ובפרק חבית (לקמן דף קמו.) אמר הרוחץ במי מערה ונסתפג בגלוגיות לא יביאנה בידו ומפרש בגמרא משום דאתי לידי סחיטה ובפרק שואל (לקמן דף קמח.) ובריש המביא כדי יין (בילה דף ל.) גבי הני נשי דלא משמיין ניפרוס סודרא פירוס על הכד דלמא

(ג) מיסמיט במיא ואתי לידי סחיטה אבל גבי יין לא גזרינן משום סחיטה כדאמר בפרק תולין (לקמן דף קלט:) מסננין את היין בסודרין וטעמא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com